

Інноваційні механізми та системи дотримання економічної та продовольчої безпеки

УДК 338.439.021.1

ПИЛИПЕНКО К. А., кандидат економічних наук, доцент,
Полтавська державна аграрна академія, Україна

СПОЖИВАННЯ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ: СОЦІАЛЬНІ ТА КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ В КОНТЕКСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Пилипенко К. А. Споживання продуктів харчування: соціальні та культурні аспекти в контексті продовольчої безпеки України.

У статті наведено визначення продовольчої безпеки, а також наведено деякі соціально-культурні аспекти споживання продуктів харчування. Визначено рівень здоров'я населення залежно від національно-регіональних особливостей. Розглянуто проблему якості та безпечності продукції, зокрема на м'ясопереробних підприємствах. Виокремлено деякі слабкі місця даної галузі, а також наведено сутність збалансованого харчового раціону особистості. Проведено аналіз торгівлі харчовими продуктами за останні роки, а також надано прогноз світового виробництва м'яса.

Ключові слова: продовольча безпека, споживач, харчування, м'ясопродукція, збалансованість, гармонійність.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні інтерес до здорового харчування обумовлений впливом таких взаємопов'язаних та взаємообумовлених факторів: в першу чергу, традиціями і звичками у харчуванні та рівнем обізнаності населення, і тільки після цього купівельною спроможністю населення (платоспроможний попит найбільш заможної частини населення України та специфічних цільових груп). Харчовий раціон населення має бути збалансованим, на це безпосередньо впливає фізична доступність продовольства, рівень доходів населення, що забезпечує економічну доступність продовольства і якість продовольства та його екологічність.

Однією з особливостей сучасного стану системи продовольчого забезпечення є те, що при відсутності дефіциту внаслідок падіння купівельної спроможності населення, низької заробітної плати і високих цін, рівень споживання продуктів харчування населенням знижується. Тому перед підприємствами харчової промисловості постає питання розвитку соціально-культурних аспектів споживання за умов дотримання продовольчої безпеки.

Здоровий спосіб життя неможливий без збалансованого харчування. Для повноцінного життя нашому організму необхідно повноцінне харчування. Людині потрібні: вода, оскільки наші клітини здебільшого складаються з рідини; білки,

мінеральні речовини - це будівельний матеріал для клітин і тканин, жири, вуглеводи - джерела енергії; вітаміни, мікроелементи - завдяки їм, відбувається обмін речовин.

Ці поживні речовини повинні надходити в певних кількостях. Ще древні мудреці стверджували щодо їжі: все ліки і все отрута, вирішує доза [1, с. 59].

Нераціональне харчування, особливо надмірне споживання жирів, дефіцит багатьох вітамінів, мінеральних речовин, харчових волокон сприяють широкому розповсюдженню багатьох хронічних неінфекційних захворювань, зокрема серцево-судинних (атеросклероз, гіпертонія, інсульт, ішемічна хвороба серця), окремих видів раку, цукрового діабету, жовчнокам'яної хвороби, подагри, карієсу зубів, ожиріння, анемії різного походження, остеопорозу, які вважають хворобами віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні засади теорії розвитку суспільства досліджували М. Вебер, О. Кузьмін, Й. Шумпетер та інші. Питанням соціально-культурних аспектів споживання продуктів харчування в контексті продовольчої безпеки приділено увагу таких провідних вчених як: В. Я. Амбросов, Ю. Д. Білик, В. І. Бойко, П. П. Борщевський, О. Гойчук, Д. П. Доманчук, З. І. Ільїна, О. О. Красноручський, І. В. Кошкалда [2], М. А. Лисак, І. І. Лукінова,

Л. О. Мармуль [3], В. М. Олійник, Б. Й. Пасхавер, П. Т. Саблук, А. С. Сахненко [1], І. Н. Топіха, В. М. Трегобчук, І. Г. Ушачев, І. В. Федулова, М. Й. Хорунжий, Г. В. Черевко, О. М. Шпичак, В. В. Юрчишин та інші. Забезпечення продовольчої безпеки в контексті розвитку суспільства тісно пов'язане зі зростом людиноцентричної концепції в економічній теорії.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення сутності споживання продуктів харчування: соціальні та культурні аспекти в контексті продовольчої безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Потреба у продуктах харчування належить до базових потреб життєзабезпечення людства. Так, продовольча безпека, яка гарантує її задоволення, вимагає постійного забезпечення та управління. У країнах, які розвиваються, управління нею основною метою має уникнення голоду; у розвинутих країнах – удосконалення структури харчування населення згідно науково обґрунтованих норм, стабільність продовольчих фондів та ринків. Тому в Україні як країні провідного виробництва сільськогосподарської та продовольчої продукції є необхідність актуалізувати його шляхом зміцнення традиційного національного рівня з рекомендаціями досить загального характеру на рівень аграрних підприємств, який значно конкретизує її відповідно сучасного стану, структури, можливих загроз та напрямів їх вирішення.

Дослідження показали, що на споживчому ринку присутні в достатньо великій кількості низькопробні товари. Запобіжні заходи боротьби з неякісною продукцією потрібно застосовувати на державному рівні, оскільки безпеку харчових продуктів відносять до основних факторів, які визначають здоров'я населення. До таких чинників також належать: посилення санкції за фальсифікацію продовольства (ввести штрафи, які будуть перевищувати вартість партії фальсифікованої продукції як мінімум у два рази); позбавлення фальсифікаторів ліцензій у разі виявлення повторних зловживань та ін.

Також варто звернути увагу і на той факт, що серед населення простежується досить низький рівень культури споживання їжі, що полягає у низькій поінформованості

про здоровий спосіб життя і споживання екологічнобезпечних та корисних для організму людини продуктів. Навіть особи, які мають статки, неповною мірою розуміються на виборі продуктів харчування і, як правило, купуючи дорогі харчі, не страхують себе від захворювань, адже надмірне споживання їжі та напоїв спричиняють ожиріння та розвиток інших хвороб [2].

Сучасний рівень розвитку науки про харчування дозволяє зробити висновок про те, що їжа є одним з головних факторів, що визначають стан здоров'я населення. Залежно від національно-регіональних особливостей, здоров'я населення визначається:

- спадковістю на 10-15%;
- екологічною ситуацією на 10-20%;
- рівнем розвитку систем охорони здоров'я на 10-15%;
- інші 50-70% залежать від способу життя, найважливішим додатком якого є харчування, обумовлене кількісним вмістом та якісним складом споживаних людиною нутрієнтів.

У більшості населення України, за даними Інституту харчування АМНУ, виявлені порушення повноцінного харчування, зумовлені як недостатнім споживанням харчових речовин, так і порушенням харчового раціону, в першу чергу нестачею вітамінів, макро- і мікроелементів, повноцінних білків, і нерациональним їх співвідношенням. За оцінкою вчених дефіцит білка складає 30-40%, а вітамінів – 40-60%.

Щоденна потреба у незамінних харчових речовинах та енергії повинна задовольнятися шляхом збалансованого споживання здорових продуктів з основних п'яти груп:

- Різноманітних та різнокольорових овочів, а також бобових.
- Фруктів та ягід.
- Цільних злаків або злакових продуктів, які зберігають у своєму складі максимальну кількість харчових волокон хліба, каші, пластівців, макаронних виробів.
- Нежирного м'яса та птиці, риби, яєць, горіхів та насіння.
- Молока, йогурту, сиру, переважно із помірним вмістом жиру, або їх альтернатив.

М'ясопереробна галузь забезпечує населення м'ясом, напівфабрикатами, готовою продукцією. За вартістю виробленої продукції ця галузь посідає перше місце в харчовій промисловості. Процеси, що відбуваються в м'ясопереробній галузі

України та фактори, що сприяють суттєвим змінам, важко оцінити однозначно. На основі проведеного аналізу окреслимо основні галузеві особливості функціонування м'ясопереробних підприємств. Серед них виділимо наступні:

- залежність розвитку м'ясопереробної галузі від державного регулювання;
- відсутність тісного зв'язку між виробниками та переробними підприємствами в даній галузі та взаємозалежність їх ефективності;
- незбалансованість зв'язків між підприємствами комплексу;
- обмеженість сировинної бази, що призводить до недозавантаженості потужностей більшості м'ясопереробних підприємств;
- постійна потреба в модернізації та технічному переоснащенні виробничих потужностей діючих підприємств;
- скорочення поголів'я худоби;
- необхідність розвитку широкої диверсифікованої збутової мережі;
- незадовільна якість продукції, а отже і неможливість виходу на міжнародні ринки;
- зростання вимог споживачів до якості м'ясних виробів та їх екологічності;
- низькі обсяги виробництва м'яса та м'ясопродукції, що не відповідають раціональним та мінімальним нормам споживання цих видів продуктів харчування;
- недосконалість систем ціноутворення на даному ринку.

До основних слабких місць даної галузі можна віднести:

- обмеженість сировинних ресурсів;
- якість та безпечність продукції, відсутність необхідного державного регулювання, масові фальсифікації та обман споживача та інше.

Проблема якості та безпечності продукції:

- неконтрольований завіз значної кількості м'яса іноземного виробництва сумнівної якості, але за нижчою ціною;
- малоефективна система контролю за побудовою єдиної економічної політики на базі спільних економічних інтересів та з чітко визначеною матеріально-грошовою участю кожного партнера у всьому технологічному циклі від виробництва сировини до отримання кінцевого продукту.

Щодо прогнозу, вважається, що світове виробництво м'яса до 2019 р. виросте до 328 млн. т, при чому, частка споживання м'яса птиці складатиме 37%, свинини - 36%,

яловичини - 22%, інше - 5%. Споживання м'яса в Україні зараз в середньому складає 42-43 кг на одну людину в рік. Враховуючи існуючі тенденції, до 2030 р. воно зросте до 55 кг. З урахуванням наявного, але не раціонально використаного потенціалу тваринництва, досвіду і традицій м'ясопродуктовий підкомплекс України має всі можливості бути орієнтованим на експорт. Згідно з прогнозними даними у 2020 р. він зможе запропонувати на зовнішній ринок 488,3 тис. тон м'яса (у забійній вазі), а у 2030 р. даний показник становитиме 778,9 тис. тон [1].

Також до 2018 року спостерігається зростання торгівлі м'ясом на 2,4%. Стосовно світових цін на м'ясо - передбачається, що номінальні світові ринкові ціни до 2019 р. значно підвищаться відносно сьогоднішніх котирувань (на свинину і яловичину зростання прогнозується близько 30%, на м'ясо птиці - ще більше, внаслідок постійного зростання попиту). Україна ж має необхідні умови для нарощування обсягів виробництва та експорту якісного м'яса.

Метою продовольчої безпеки кожної держави є надійне забезпечення всього населення основними видами продовольства за рахунок виробництва продуктів харчування в такій кількості і якості, які необхідні для життєдіяльності людини при обов'язковій умові фізичної та економічної доступності та максимально можливому рівні незалежності від зовнішніх джерел надходження продовольства.

Досягнення і підтримання фізичної та економічної доступності для кожного громадянина безпечних і якісних м'ясних продуктів в обсягах та асортименті, які відповідають раціональним нормам споживання даного виду продукції, необхідних для активного і здорового способу життя, дає державі впевненість у високому рівні національної безпеки в цілому та продовольчої безпеки зокрема. Загальна економічна криза, що призвела до втрати населенням України купівельної спроможності, вплинула на розбалансованість між тваринницькою і переробними галузями. Саме чинники пов'язані із платоспроможністю споживачів впливають на попит на м'ясопродукцію. А отже різке зниження доходів населення зумовило погіршення структури його харчування через зменшення у ній частки цінних продуктів тваринного походження, зокрема м'ясопродуктів.

М'ясопереробна галузь є сполучною ланкою між галузями агропромислового ринку з виробництва м'яса і підприємствами роздрібної торгівлі, які реалізують готову м'ясну продукцію. Розробка стратегії розвитку м'ясопереробної галузі в даному випадку має враховувати необхідність забезпечення взаємозв'язку та узгодженості між всіма ланками системи. Тобто всі правила, прийоми та методи, які забезпечують обґрунтування можливості досягнення стратегічної мети підприємств даної галузі мають бути нерозривно пов'язані із зацікавленістю всіх учасників процесу.

М'ясний ринок є динамічним, а тому особливості його функціонування постійно доповнюються новими факторами, а також рівень ризику постійно підвищений, що призводить до гальмування розвитку м'ясопереробної галузі. Тобто у зв'язку із наявністю великої кількості невирішених питань, проблем розвитку та особливостей даної галузі підвищується ризикованість господарювання підприємств. Галузеві ризики є характерними для більшості галузей харчової промисловості, в тому числі і для м'ясопереробної. Галузеві, це ті, що впливають на галузь в цілому, а отже можуть виникати як на одному окремому підприємстві, так і у цілої групи підприємств даної галузі.

Особливістю даного ризику є те, що він пов'язаний зі специфікою окремих галузей, ситуацією на ринку певної сфери господарювання. М'ясопереробна галузь в Україні не схильна до циклічності, оскільки:

- пов'язана із задоволенням першочергових потреб населення, що забезпечують нормальне функціонування людського організму та життєздатності людини;

- історично сформована культура та структура споживання м'ясної продукції, що пов'язано з національними етнічними особливостями країни.

Демографічний ризик може існувати як у формі самостійного ризику, так і бути причинами для виникнення інших ризиків, наприклад кадрового для підприємства. Кадрові ризики, що пов'язані з професійним рівнем та рисами характеру співробітників підприємства залежать від демографічної ситуації в країні та наявністю кваліфікованого персоналу на ринку праці. Включаючи вікову структуру персоналу, їх потреб та вимог (наприклад, зниження

матеріального рівня, а отже підвищення вимог до роботодавця).

Продовольча безпека – це стан захищеності людини, який визначається рівнем розвитку аграрного сектора економіки. При цьому вона є невід'ємною частиною національної та економічної безпеки країни. Успішне розв'язання проблем в сфері забезпечення продовольчої безпеки країни залежить від створення умов для виготовлення підприємствами харчової промисловості якісних і безпечних продуктів харчування. Актуальним є дослідження продовольчої безпеки з точки зору наявності та дотримання взаємозв'язків між принципами збалансованості та фізичної достатності, якості та економічної доступності продовольства. Сьогодні баланс між цими принципами встановлено на задовільному рівні.

Ряд впливових факторів, таких як: кліматичні та демографічні зміни, що відбуваються в країні; зміни в рівнях доходів населення; зміни структури попиту на продовольство та інше впливають на взаємозв'язок між ними. Одна з основних проблем, що сьогодні стоїть перед людством, це забезпечення населення земної кулі харчовими продуктами. Будучи найважливішим чинником екології навколишнього середовища, харчування з самого початку і до самого кінця життя людини впливає на його організм.

За прогнозами вчених до кінця нинішнього століття число людей, що живуть на землі, може збільшитися вдвічі. Яким чином будуть добувати собі їжу люди у майбутньому, якщо вже сьогодні ряд країн і регіонів голодує? Метою продовольчої безпеки кожної держави є надійне забезпечення всього населення основними видами продовольства за рахунок виробництва продуктів харчування в такій кількості і якості, які необхідні для життєдіяльності людини при обов'язковій умові фізичної та економічної доступності та максимально можливого рівні незалежність від зовнішніх джерел надходження продовольства. Можливість досягнення і підтримання фізичної та економічної доступності для кожного громадянина безпечних і якісних харчових продуктів в обсягах та асортименті, які відповідають раціональним нормам споживання основних харчових продуктів, необхідних для активного і здорового способу життя, дає державі впевненість у високому рівні національної безпеки в цілому та

продовольчої безпеки зокрема. У рейтингу, складеному The Economist Intelligence Unit Україна зайняла 44 місце серед 105 інших країн за доступністю для населення та якістю харчових продуктів [4].

Україна випередила такі країни, як Таїланд, Болгарія, Перу, Казахстан, Азербайджан, Таджикистан. Основні принципи продовольчої безпеки: самозабезпечення, збалансованість, фізична достатність, якість, економічна доступність та екологічність не можуть діяти відокремлено один від одного, і лише у комплексі дають синергетичний ефект. Принцип збалансованості має в цьому випадку подвійне значення. З одного боку згідно з принципом збалансованості харчування людини має бути забезпечене надходженням в організм основних харчових речовин (білків, жирів, вуглеводів) в строгому співвідношенні. З іншого боку можна говорити про збалансованість між собою самих принципів продовольчої безпеки, тобто підтримання оптимального співвідношення функціонування цих принципів.

Продовольча безпека населення характеризується збалансованістю харчового раціону особистості, на яку безпосередньо впливає фізична доступність продовольства, рівень доходів населення, що забезпечує економічну доступність продовольства і якість продовольства. При цьому баланс між цими принципами продовольчої безпеки забезпечується за рахунок ряду необхідних і достатніх кількісних та якісних відповідностей. Баланс – це співвідношення взаємопов'язаних показників якої-небудь діяльності, процесу, а збалансований, тобто той, який має паритетне співвідношення між показниками.

Розглядаючи продовольчу безпеку з точки зору постійно діючого механізму, можна стверджувати, що баланс являє собою гармонійне розташування або відношення взаємозв'язаних частин або елементів в цілому. При цьому під збалансованістю мається на увазі доведення цих частини до правильного співвідношення. Збалансованість, а отже паритет двох або більше сторін, взаємопов'язаних за будь-якими параметрами включає в себе рівність та рівноцінність двох або більше цілей, факторів, принципів або засобів. Тобто рівність та рівноцінність таких принципів продовольчої безпеки як якість, економічна доступність, фізична достатність,

збалансованість, екологічність, самозабезпеченість.

При цьому ці принципи не можуть бути взаємовиключними, не компенсуються і не скасовуються один одним в результаті стабільності, збалансованості та незмінності системи. Продовольча безпека, як будь-який інший «живий організм», прагне до балансу, пристосовуючись до змін в навколишнім середовищі, внаслідок чого реагує навіть на мінімальні відхилення параметрів, які можуть вивести її з рівноваги. При зміні стану одного з параметрів система прагне до відтворення та збереження балансу.

Баланс передбачає здійснення правильних дій залежно від обставин, що склалися, та визначає внутрішню і зовнішню гармонію. Баланс і гармонія можуть проявлятися в циклічності і регулярності будь-яких процесів. Крім цього, для збалансованості і ефективності забезпечення продовольчої безпеки мають братися до уваги час та обставини, тобто практичність, а саме практичні дії в необхідний час і в потрібному місці, які в свою чергу знову ж таки забезпечуватимуть баланс. Продовольчу безпеку країни можна вважати збалансованою, якщо всі принципи її забезпечення реалізовано на достатньому для кожного з них рівні. При цьому рівень реалізації кожного з принципів має задовольняти населення країни.

Загальним принципом досягнення балансу продовольчої безпеки можна вважати приведення до гармонійного стану всіх принципів забезпечення продовольчої безпеки. Якщо ми намагаємось привести в гармонійний стан кожен принцип окремо, то результату досягти практично неможливо. Саме така проблема існує в Україні.

Мається на увазі, що збалансувавши один з принципів і забувши на деякий час про інші, ціле залишається не гармонійним. Через ряд вагомих та впливових факторів, таких як стан економіки України та її аграрного сектору, менталітет населення, світові тенденції та інше, питання забезпечення балансу продовольчої безпеки не вирішується комплексно. Тому що не існує все сторонньої взаємодії між спеціалістами різних напрямків. Кожен з них намагається удосконалити свою діяльність відокремлено від інших. І синергетичний ефект, який мав би виникнути від ефективної взаємодії кожного з принципів продовольчої безпеки також зникає. Тому

необхідно використовувати інший підхід. Найкращим способом було б знайти яке-небудь правило або цінність, універсальне рішення. Тоді всі принципи забезпечення продовольчої безпеки можна було б гармонізувати згідно до одного, універсального правила.

При забезпеченні продовольчої безпеки населення збалансованість харчового раціону особистості слід розглядати як багатогранне поняття. З одного боку, збалансованість є принципом продовольчої безпеки, який не може існувати окремо від інших. Він є складовою частиною кожного з інших принципів і входить до їх складу повністю (наприклад: збалансованість якості продовольчої безпеки, збалансованість економічної доступності, збалансованість фізичної достатності і т. д.)

З економічного погляду поліпшення продовольчої безпеки виправдане лише в тому разі, коли вигода споживача від неї вища від витрат на її виробництво або дорівнює їм. Водночас не слід знижувати собівартість продукції за рахунок погіршення якості нижче від тієї межі, коли ця продукція буде шкідливою для здоров'я людини.

Складність визначення рівня якісних параметрів сільськогосподарської продукції зумовлена тим, що окремі з них не підлягають інструментальному виміру (смак, колір, розварюваність тощо). Об'єктивність визначення якості продукції особливо ускладнюється останніми роками у зв'язку із подрібненням товаровиробників і збільшенням їх кількості, послабленням навичок, потрібних для контролю за якістю реалізованої продукції.

Якісні показники реалізованої товаровиробниками продукції визначають лабораторії заготівельника здебільшого практично «наосліп» для здавальника продукції, тому точність їх визначення повністю залежить від сумлінності працівників сировинних лабораторій заготівельних організацій. З метою підвищення об'єктивності обліку кількості та якості реалізованої продукції в Україні неодноразово вносилися пропозиції про необхідність створення на базі сировинних лабораторій заготівельника невідомчих лабораторій.

Село занепадає, зростає рівень безробіття, падає купівельна спроможність населення, гальмується розвиток країни. Ми вважаємо, що для подолання даної

негативної тенденції необхідно створювати дієві стимули та реальні можливості для розвитку ефективного агробізнесу дрібними фермерськими та одноосібними селянськими господарствами, які, як показав досвід європейських країн, набагато стійкіші до різного роду негативних впливів і здатні, при належних умовах, не лише прогнати населення країни, але й створити гідну конкуренцію на зовнішньому ринку.

Базисні показники якості – це рівень якості продукції, взятий за основу при порівняльній оцінці, а граничний – це найнижчі регламентовані показники якості продукції, за яких переробні підприємства не беруть продукцію на перероблення, або торговельні – у продаж.

Як свідчать дослідження, навіть у період з найвищим рівнем реалізації за останні 15 років були досягнуті наступні норми споживання в Україні:

- м'ясо та м'ясопродукти – 61,0%;
- молокопродукти – 69,8%;
- яйце – 93,8%;
- овочі і баштанні – 85,2%;
- плоди, ягоди та виноград – 50,7%;
- риба й рибні продукти – 87,5%.

Зауважимо, що рівень споживання, зафіксований у 1990 р., становив: по м'ясу і м'ясопродуктах – на 74,2%; молоку й молокопродуктах – на 62,9%; хлібу та хлібобулочних виробках – на 93,0%; плодах, ягодах і винограду – на 96,2% й по цукру – на 81,8%. Найбільш загрозлива ситуація в Україні склалася по м'ясу і м'ясопродуктах, молоку й молокопродуктах та плодах, ягодах і винограду, де споживання на 7-33% не досягає навіть мінімальних норм [1]. Перевищення норм споживання спостерігається по хлібу та хлібопродуктах, картоплі, олії, цукру, що свідчить про нераціональну структуру споживання.

Формування стратегії фінансово-економічної безпеки аграрних та харчових підприємств доцільно проводити з урахуванням існуючого стану життєвого циклу його розвитку, оскільки між ними існує тісний зв'язок. В свою чергу, життєвий цикл формується під впливом розвитку галузі, технології, товару, організаційних форм бізнесу, персоналу. Це потребує постійного вивчення внутрішніх та зовнішніх процесів, які відбуваються всередині та за межами підприємства. Вибір стратегії зміцнення фінансово-економічної безпеки багато в чому залежить від конкурентних позицій суб'єктів господарювання. Адже здатність

функціонувати стабільно досягається за рахунок конкурентних переваг, тобто сукупності чинників та параметрів, що забезпечують його впізнання і виокремлення із загальної кількості конкурентів [3]. Конфігурація заходів стратегії гарантування фінансово-економічної безпеки аграрних та харчових підприємств визначається наявністю та особливостями зовнішніх і внутрішніх загроз їх життєдіяльності.

Висновки з проведеного дослідження. Розвиток вітчизняного виробництва м'яса птиці забезпечує стабільну ситуацію на продовольчому ринку, стабілізацію ринкової кон'юнктури та забезпечення доходності товаровиробників, нарощування виробничих потужностей та адаптацію до нових умов світових викликів, захист внутрішнього ринку, забезпечення конкурентоспроможності українських товаровиробників на світовому та внутрішньому ринках.

Література.

1. *Сахненко А. С.* Збалансованість асортиментного портфелю підприємств харчової промисловості в контексті забезпечення продовольчої безпеки України : дис. ... к.е.н. за спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / *А. С. Сахненко* // Київ, 2016. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nuft.edu.ua/public/dissertations/sakhnenko_a_11:27:26_ua.pdf
2. *Кошкालда І. В.* Актуальні питання продовольчого забезпечення / *І. В. Кошкालда* // Вісник Сумського національного аграрного університету : Економіка і менеджмент, 2017. – Вип. 4 (71). – С. 209.
3. *Мармуль Л. О.* Стратегічне управління фінансово-економічною безпекою аграрних та харчових підприємств / *Л. О. Мармуль, Т. Г. Величко, Л. П. Рогатіна* // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2016. – № 2 (34). – С. 49.
4. The Economist Intelligence Unit: – [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.economist.com

References.

1. *Sakhnenko A. S.* (2016). Zbalansovanist asortymentnoho portfeliu pidpriemstv kharchovoi promyslovosti v konteksti zabezpechennia prodovolchoi bezpeky Ukrainy [*Balance of assortment portfolio of food industry enterprises in the context of food security of Ukraine*]. *Dissertation of candidate of economic Sciences* 08.00.04 – ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy (za vydamy ekonomichnoi diialnosti). [Electronic resource]. – Retrieved from: http://nuft.edu.ua/public/dissertations/sakhnenko_a_11:27:26_ua.pdf [in Ukrainian].
2. *Koshkald I. V.* (2017). Akutalni pytannia prodovolchoho zabezpechennia [*Academic issues of food supply*]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu : Ekonomika i menedzhment*, Issue. 4 (71), P. 209 [in Ukrainian].
3. *Marmul L. A., Velichko T. G., Rohatyna L. P.* (2016). Stratehichne upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu ahrarnykh ta kharchovykh pidpriemstv [*Strategic management of financial and economic security of agricultural and food enterprises*]. *Visnyk Berdians'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, №2 (34), P. 47–51 [in Ukrainian].
4. *The Economist Intelligence Unit.* [Electronic resource]. – Retrieved from: www.economist.com [in Ukrainian].

Аннотация.

Пилипенко К. А. Потребление продуктов питания: социальные и культурные аспекты в контексте продовольственной безопасности Украины.

В статье приведено определение продовольственной безопасности, а также приведены социально-культурные аспекты потребления продуктов питания. Определен уровень здоровья населения в зависимости от национально-региональных особенностей. Рассмотрена проблема качества и безопасности продукции, в частности на мясоперерабатывающих предприятиях. Выделены некоторые слабые места данной отрасли, а также приведены суцність сбалансированного пищевого рациона личности.

Проведен анализ торговли пищевыми продуктами за последние годы, а также предоставлено прогноз мирового производства мяса.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, потребитель, питание, мясопродукции, сбалансированность, гармоничность.

Abstract.

Pilipenko K. A. *Social and cultural aspects of consumption of foodstuffs in Ukraine in the context of food security.*

The article defines food security, as well as some socio-cultural aspects of food consumption. The level of health of the population is determined depending on the national-regional peculiarities. The problem of quality and safety of

products, in particular meat processing enterprises, is considered. Some weaknesses of this branch are highlighted, and the essence of a balanced diet of a personality is given.

The analysis of trade in food products in recent years has been carried out, and the forecast of world meat production has been provided.

Key words: food safety, consumer, food, meat production, balance, harmony.

Стаття надійшла до редакції 22.02.2018 р.

Бібліографічний опис статті:

Пилипенко К. А. Споживання продуктів харчування: соціальні та культурні аспекти в контексті продовольчої безпеки України / К. А. Пилипенко // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2018. – № 2. – С. 74–81.

Pilipenko K. A. (2018) Social and cultural aspects of consumption of foodstuffs in Ukraine in the context of food security. Actual problems of innovative economy, No 2, pp. 74-81.

УДК 338.27 : 334/024-027 : 658.586 : 631.145

**МАКОВОЗ О. С., кандидат економічних наук, доцент
Харківський національний університет внутрішніх справ МВС України**

**АРХІТЕКТУРА ТА АРХІТЕКТОНІКА МЕХАНІЗМІВ ЕКОНОМІЧНОГО ЗАХИСТУ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ**

Маковоз О. С. Архітектура та архітектоніка механізмів економічного захисту інвестиційної діяльності суб'єктів аграрного бізнесу.

Представлено сутність категорій «інвестиції» та «економічний захист». Надано класифікаційні ознаки для систематизації інструментів економічного захисту результатів інвестиційної діяльності суб'єктів агробізнесу. Надана детермінанти формування та функціонування механізмів та інструментарій економічного захисту інтересів інвесторів підприємства. Визначено, що інтегрований механізм економічного захисту результатів інвестиційної діяльності включає п'ять механізмів: економічний, фінансовий, організаційний, цінний та страховий. Надано структурні складові системи економічного захисту результатів інвестиційної діяльності аграрних підприємств та об'єднань.

Ключові слова: інвестиції, економічний захист, механізм економічного захисту результатів інвестиційної, система економічного захисту.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інвестиційна діяльність є основою економічного розвитку аграрних підприємств та об'єднань, а також нарощування їх економічного потенціалу, підвищення конкурентоспроможності та ефективності діяльності. При цьому саме інвестиції відіграють ключову роль в процесі економічного відтворення. Критичний аналіз наукових позицій дослідників проблемних питань інвестиційної діяльності показав, що інвестиційна діяльність, інвестиції та інвестиційний процес майже не розглядаються через призму економічного відтворення. В той же час, саме інвестиції є основним джерелом збільшення ринкової вартості суб'єктів аграрного бізнесу, оновлення їх матеріально-технічної бази, впровадження технологічних, організаційно-управлінських та комерційно-збутових інновацій, що призводить до підвищення рівнів конкурентоспроможності та фінансово-економічної стійкості підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика інвестиційної діяльності підприємств та об'єднань сільськогосподарського та агропромислового виробництва, дотримання економічної безпеки його суб'єктів висвітлена у працях низки вчених. Зокрема, можна зазначити роботи І. Алексєєва, М. Колісника, В. Андрійчука, Н. Вдовенко, М. Дем'яненка, І. Крюкової, М. Маліка, О. Шабінського, О. Шпикуляка [1-7]. Проте, проблемні питання побудови та функціонування механізмів економічного захисту результатів інвестиційної діяльності суб'єктів агробізнесу, інтеграції відповідних систем в менеджмент підприємств та об'єднань потребують подальших наукових досліджень та пошуку шляхів їх вирішення. Вказане обумовлює актуальність дослідження, ідентифікацію його мети, завдань та предметно-об'єктної сфери.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження полягає у побудові архітектури та архітектоніки механізмів економічного